IVAN TOKIN

Ars moriendi

Laguna

Copyright © 2026, Ivan Tokin
Copyright © ovog izdanja 2026, LAGUNA

Jer mašta je sve. Stvarnost, ako je uopšte ima, ništa.

– Borislav Pekić, *Besnilo*

0. dan

Sećao se svih detalja, tražio je pukotinu, misao ili osećaj, bilo kakav nagoveštaj događaja koji će uslediti, ali nije video ništa, jer ničega takvog nije bilo. Te noći je poslednji put bio sam, ali on to nije znao, niti je ikako mogao da nasluti.

Kroz vodu u čaši koju je spustio na sto za kojim je sedeo prolazila je svetlost stone lampe, praveći senku. U toj senci, zraci koji su se prelamali kroz nemirnu površinu vode razlivali su se u sjajnim, drhtavim crtežima. Kako se voda smirivala, odsjaji su bivali sve bleđi i uži, da bi se na kraju stopili u jednu liniju svetlosti.

Ustao je, premestio čašu na noćni stočić, ugasio svetlo i legao u krevet. Tokom dana promenjena je sijalica na stubu javne rasvete uz prozor njegove sobe, zamenjeno je i zaštitno staklo, pa su sada senke lišća i grana oštrije i tamnije. Ceo pravougaonik svetlosti na plafonu promenio je poziciju, malo ulevo, kao da su pomerili ceo stub. Moguće je da je ovo sada drugi tip sijalice, s kraćim grlom.

Tako bi moglo biti. Čim je jutros video radnike s kranom, znao je da će senke biti drugačije. Sada, dok leži na leđima, sa šakama na grudima, činilo mu se da iznad sebe vidi i otisak pravougaonika kakav je ranije bio.

Okrenuo se na desnu stranu, gurnuo jastuk ramenom ka naslonu kreveta, spustio na njega glavu i zatvorio oči. Čuo je samo svoje disanje i zujanje ventilacije.

*

Soba 307 izolacionog dela terapijskog bloka bolnice za plućne bolesti u kojoj je spavao, prostorija je od dvadeset kvadratnih metara, ima toalet sa WC šoljom i lavaboom, podesivi bolnički krevet, pored njega noćni stočić, sto i stolicu, ormarić za lične stvari, opremu za respiratornu terapiju i dijagnostiku, analogni zidni sat prekoputa kreveta, prozor ka dvorištu koji se ne otvara i iznad njega ventilacionu jedinicu. Na stolu su bile tri knjige formata A5, jedna sveska A4 formata, dve olovke i naočare.

1. dan

Probudili su ga glasovi iz međuprostorije. Prijem novog pacijenta. Ustao je i otvorio vrata svoje sobe. Tamo su stajali dežurni lekar, medicinska sestra i mlada žena, nova pacijentkinja.

– Ovo je vaša soba – rekao je lekar i pokazao na vrata prekoputa sobe 307. To je bila soba broj 308. – U njoj je sve što vam je potrebno. Presvucite se u bolničku odeću, a svoju spakujte u kesu koja je na krevetu i ostavite je u ovoj prostoriji. Smestite se, pa ću doći da vam objasnim protokol i da počnemo s terapijom. – Onda je rekao: – Dobro jutro, Ivane. – Ivan je rekao: – Dobro jutro. – Nova pacijentkinja je pogledala Ivana, klimnula glavom i ušla u svoju sobu. On je klimnuo glavom tek kad je ona zatvorila vrata.

*

Izolacioni deo terapijskog bloka bolnice za plućne bolesti dugačkim hodnikom spojen je s glavnom zgradom. Blok

se sastoji od dve sobe za pacijente, 307 i 308, međuprostorije iz koje se ulazi u sobe i zajedničkog kupatila s dve odvojene tuš-kabine.

Poseta nema.

Sobe su opremljene mehaničkom ventilacijom negativnog pritiska, vazduh teče iz hodnika, kroz međuprostoriju i sobe, i izlazi napolje kroz otvore s filterima.

*

U sobi 308, nova pacijentkinja sela je na krevet. Gledala je ispred sebe, nije joj se presvlačilo, ne još. Ovako, u svojoj garderobi, ona je još nova, na trenutke bi mogla da se pravi i da je zalutala, da je tu greškom, što je i činila, mehanički, rutinski je trošila poslednje zalihe tih privida. Pokušala je da zamisli da je taj trenutak onaj u kome se obukla jer napušta sobu, izlečena. Nije uspela. Prišla je prozoru i okrenula mu se leđima.

Presvukla se, otvorila vrata toaleta, povukla vodu na WC šolji, pustila vodu u lavabou i upalila pa ugasila stonu i lampu na noćnom stočiću. Sve je radilo. Na sto je poređala osam knjiga, spakovala svoju garderobu u belu kesu i iznela je u međuprostoriju. Tamo, na vratima svoje sobe, i dalje je stajao Ivan. Rekao je: – Nisam vam otpozdravio maločas, pa sam čekao da izađete s garderobom.

MDR pulmonalna tuberkuloza, oblik bolesti u kom bakterija ne reaguje na standardnu osnovnu terapiju. Prelazi se na jače antibiotike, s mnogo više sporednih efekata. Prvih meseci pacijent je dovoljno zarazan da mora biti izolovan. To je tačka iza koje više nema spontanog ozdravljenja, niti lakog izlaska.

Stajao je pored prozora. Prvo je pogledao u pravcu rupe ispod krova susedne bolnice. Stub rasvete njihao se na vetru. Jedan dečak se provukao kroz žicu bolničkog kruga i protrčao prečicom do sledeće ulice. U daljini, u kružnom toku, crveni zglobni autobus stajao je s otvorenim vratima, putnici su izlazili. Kolona automobila bila je sve duža, mnogi nisu puštali sirenu, on to zna, ali ne može da čuje. Uskoro više neće biti lišća na drvetu.

Iz njene sobe čuo je zvuk. Udarac metala o pod. Ispala joj je fioka iz ormarića, prva odozgo. To je bio njegov ormarić, ta fioka je stalno ispadala, tražio je zamenu, pa su mu dali ormarić iz sobe 308, koja je tad bila prazna. Sad nije prazna, pa ta fioka opet ispada. U sobi 308 inventar je isti kao kod njega, jedino je razmeštaj kao u ogledalu. Čuo je kako pokušava da vrati fioku, na silu ju je gurala u ležište, tresla, i uspela je, ali ne sasvim, jer se ona ne može zatvoriti dokraja, uvek viri. Zato je i pokušala da je namesti. Sad zna kako stoje stvari s tom fiokom.

U rupi ispod krova susedne bolnice živela je lastavica i Ivan je gleda već šest dana. Došla je dva dana posle njega, video je kako se useljava u tu rupu. Prvo je raščistila ulaz, pa je donela još grančica i od tada se stalno vraća. Novembar je. Ona više nije zakasnila s migracijom, ona jednostavno nije odletela s jatom, a sad je kasno. Sve je hladnije, sve je manje insekata kojima se ona hrani. Sve je mršavija, grudi joj se uvlače u telo, krila postaju teža od vazduha, sve češće sedi na gredi ispod krova. Nije se nadao da će preživeti, jer znao je da neće. Nadao se da će je videti kako umire, ili bar mrtvu. Zašto bi se tome nadao? Zar joj je to želeo? Ne, želeo joj je da bude prva lastavica koja će preživeti zimu u velikom gradu, pokušavao je da stupi u

kontakt s društvima za zaštitu ptica, ali to bi sve išlo preko medicinskog osoblja koje ima pametnijeg posla, a misli da i on ima pametnijeg posla. Želeo joj je čudo, da odleti, da stigne do Sredozemnog mora, na obalu Libana, da se noću krije od grabljivica i vetra ispod streha i crvenih crepova, a danju leti nisko iznad mora i guta insekte koji joj vraćaju snagu. To joj je želeo, ali ako će umreti, želeo je to da vidi.

*

U sobi 308, nova pacijentkinja ležala je na krevetu u pidžami i bademantilu. Nije mislila ni o čemu. To je sposobnost koju je razvila tokom poslednjih meseci lečenja, nije joj težila, samo je primetila kad je počelo da se dešava. Iako je to stanje sve češće mogla da predvidi, ono je počinjalo i završavalo se bez njene volje. Nije joj pružalo utehu, ni odmor. Ipak, kad bi se završilo, imala je osećaj da je bila kod kuće.

Čula je korake, pa kucanje na vratima. Ušao je lekar. Predstavio se i uverio da je u potpunosti upućena u tok i sadržinu terapije koja sledi, kao i u realnu sliku stanja svoje bolesti. Potvrdio je da nema internet konekcije. To nije mogla da shvati. Nema jer joj je potreban mir, izolacija je primarno tu zbog sprečavanja prenošenja zaraze, ali ima i duhovnu dimenziju. Sva snaga sad joj je potrebna za izlečenje. Postoji procedura za unošenje knjiga spolja, videla je kako to izgleda s knjigama koje je donela. Obroci će stizati u međuprostoriju, uzimaće ih sa kolica i na kolica vraćati ambalažu. Kontakt između pacijenata nije eksplicitno zabranjen, ali je zabranjeno približavanje na bliže od tri metra, zbog rizika od reinfekcije. Naročito jer je u konkretnom slučaju reč o različitim sojevima

bakterija. Tuširanje se odvija prema rasporedu. Vreme je upisano forme radi, važno je samo da se ne tuširaju u isto vreme. Predviđeni su i razgovori s psihijatrom, koji mogu biti svakodnevni, ukoliko ona to želi. Rekla je da ne želi. Dobro, ako se predomisli, ili joj ponekad zatreba razgovor, reći će. Za hitne slučajeve postoji prekidač, on odmah obaveštava dežurnog koji je dvadeset četiri sata na portirnici izolacionog bloka.

Nova grupa antibiotika trebalo bi da dovede do znatnog poboljšanja i svi zajedno bi trebalo da se tome nadaju. Rekao je: – Sada je važno da slavimo male pobede. Da li imate pitanja? – Rekla je: – Da li mogu da dobijem zavesu? Za prozor. Vidim da je nekad bila tu. – Rekao je: – Želite zavesu? Svima do sada je smetala, pa smo je skinuli. Proveriću, mislim da će to biti moguće.

Kad je izašao, odahnula je. To je završeno. Nije bila gladna, ali je želela da jede. Pregledala je papire koje joj je ostavio. Na jednom su bila pravila izolacionog bloka. Drugi je za upisivanje kako se oseća tokom dana, sa satnicom i obeleženim delom u koji je trebalo upisati nešto poput: mučnina, umor, odlično se osećam. Treći papir bio je raspored i sadržina obroka za taj dan.

Tačno u jedan čula je otvaranje vrata međuprostorije, pa kucanje na vratima susedne sobe, pa na svojima. Kad je izašla, Ivan je stajao na svojim vratima i rukom joj pokazao da prva uzme ručak.

*

Ručao je pored prozora. Kuvana junetina, pirinač i komad brokolija. Gledao je u travu, tražio je mrtvu lastavicu. Nije

verovao da je mogla daleko da stigne, ili je u travi, ili je umrla gore, u rupi. Izašao je i spustio na kolica ambalažu od ručka. Nova pacijentkinja je još jela. Vratio se u sobu, podesio krevet na ravno, legao na leđa i kroz prozor gledao u lastavičinu rupu. Nije se smrzla, umrla je od gladi. Mrtva je. Ta misao ništa mu nije donela, jer nije mogao da bude siguran. Još je mogao da je zamišlja pored mora, jer sve je moguće dok je neko živ, tako je mislio.

*

U sobi 308 nova pacijentkinja sedela je za stolom, jela i plakala. Suze su joj se slivale niz obraze i utapale se u frotirsku kragnu bademantila. Naslonjena je na sto, kao krpena lutka, telo joj samo plače. Završila je ručak, ostavila sve na stolu i premestila se u krevet. Bio je to udoban krevet, s debelim dušekom i teškim jorganom. Pokrila se i glava joj je utonula u jastuk. Zaspala je gotovo trenutno.

*

Čuo je kad se njeno telo spustilo na krevet. Prespavaće do večere ili do pregleda u osam. Mrak je blizu, ni on se nije pomerao, gledao je u isto mesto sve vreme. A onda, lastavica je iskočila iz rupe. Stao je pored prozora. Skočila je na gredu odakle bi inače poletela, ali sad je tamo sedela, mršava, kao bačena, s glavom uvučenom u grudi, kao da drema, kao što ume da zadrema tu, pa se trgne i odleti.

U pola četiri nalet vetra poneo joj je telo s grede. Pala je na betonski ispust oko zgrade u kojoj je živela. Dugo je padala.

Video je običnu, najavljenu smrt. Jedino nije bio siguran da se s druge strane te smrti ne nalazi malo ribarsko selo po imenu Anfeh, u Libanu, s udobnim nadstrešnicama i toplim mirisom mora iznad koga nisko leti ova lastavica. Nije mogao da bude siguran, jer u to niko nije siguran, niti može biti.

Siguran je bio da je nova pacijentkinja došla onog dana kad je lastavica umrla.

*

Oboje su propustili popodnevnu užinu. Susreli su se na večeri. Ona je prva uzela hranu, zastala je na vratima svoje sobe i rekla: – Hoćete li se tuširati danas? – Rekao je: – Ne, možete kad god hoćete. Ja se obično tuširam posle ručka, samo danas nisam stigao.

Jela je pileću supu s povrćem i rezancima. Naspavala se, prijala joj je hrana. Čula je Ivana kako kašlje i pljuje. Znala je miris tog ispljuvka. Dok je slušala Ivana, probio ju je hladan znoj. Stavila je ostatke hrane na kolica i ušla u prostoriju s tuš-kabinom. Jedan raspršivač bio je fiksiran na zidu, a na slavini je bilo crevo s drugim raspršivačem vode. Mogla je da se tuširа bez pranja kose. Ovog puta koristila je samo tuš na zidu. Stajala je naslonjena šakama na pločice.

*

Ivan je slušao udaranje kapi vode po plastičnoj zavesi. Zavrtala je slavinu dok se sapunala i prala kosu. Čuo je korake do sobe i zvuk fena. Potreban mu je bio napor da se seti crta njenog lica.

Pred spavanje je gledao senke na plafonu. Zaspao je na leđima.

*

U sobi 308 nova pacijentkinja se češljala. Tražila je toplo mleko pred spavanje. Popila ga je za stolom. Pre nego što je zaspala, pomislila je da se nije predstavila Ivanu. Mada je njegovo ime čula slučajno, ipak ga je znala.